

Avantajul vioiciunii

S-a spus – și nu o dată – că fiecare montare înseamnă, grație proaspetei lecturi regizorale, o redescoperire a unui text dintr-un nou unghi de vedere. Orice piesă de teatru se oferă cititorilor, criticilor și regizorilor, prin faptul de a fi a artei, ca un teritoriu deschis infinitei interpretări. Orice spectacol, adăugat altora, nenumărate, dinaintea lui, se înscrie astfel în strădania de a descoperi, cu fiecare nouă lectură, adincimi originale, necunoscute anterior, ale unui text deja existent. Și fiecare reprezentatie, ca și fiecare interpretare critică, are în punctul de plecare amăgirea că ea va descoperi, în sfârșit, mult căutatul adevăr al unei creații. O strădanie deșartă din start, pentru că orice lectură regizorală nu e altceva decit un efort al inteligenței abstracte de a istovi o realitate care scapă, prin însăși condiția sa, prinderii într-o formulă: realitatea artei. În aventura ce se dovedește a fi, mai totdeauna, o nouă montare, fiecare colectiv pretinde a porni la lucru, față de cele anterioare, cu numeroase avantaje. Progresul artei spectacolului nici n-ar fi posibil fără această credință că reprezentatia de acum va aduce ceva în plus față de cele trecute. Mă întrebam, așadar, înaintea spectacolului cu Ionesii lui Platon Pardău, dat de studenții Institutului de Teatru din Tg. Mureș în cadrul Festivalului artei și creației

studentești, ce avantaje ar putea invoca această montare față de excelența realizare a Naționalului bucarestean. Nimic din ceea ce s-ar fi putut numi astfel nu se contura cu limpezime. Ce puteau aduce în plus acești studenți față de răsunătoarea distribuție de la București? În spectacolul Naționalului, rolul principal, cel al inginerului Ioan Ionescu, aparținea lui Gheorghe Dinică. Programul tirg-mureșenilor avea tipărit, în dreptul personajului respectiv, numele lui Ion Guranda. Se putea compara un student din anul IV, oricât de talentat ar fi fost, cu Gheorghe Dinică? Nu se putea compara, desigur, cum nu se putea compara nici Suzana Macovei, interpreta Anei, cu Silvia Popovici. Posesor al acestor propoziții de bun simț, am mers la Teatrul Municipal din Ploiești, unde avea loc finala institutelor de teatru, pregătit să fac față, cu brio, alături de ceilalți membri ai juriului, supliciiului care este urmărirea pînă la capăt, din motive profesionale, a unui spectacol prost. Pentru a asista, împreună cu D.R. Popescu, Olga Tudorache, Platon Pardău, la o reprezentatie excelență, dacă nu mai bună, atunci măcar egală celei de pe scena Naționalului bucarestean. O montare care a obținut, alături de Premiul I, și Premiul revistei „Teatrul”. Semnificativ e faptul că prin acest spectacol piesa lui Platon Pardău a

apărut nu numai într-o lumină nouă, diferită de cea dată de realizarea bucaresteană, dar parcă și mai interesantă decit la lectura propriu-zisă. Era limpede că studenții de la Tirgu Mureș sesizaseră un aspect care ne scăpase atit nouă, cititorilor, cit și realizatorilor montării anterioare. Și era la fel de limpede că față de noi, lectorii piesei, ca și față de actorii bucareșteni, studenții avuseseră un avantaj în stare să compenseze dezavantajele date de absența unei serioase practici profesionale. Despre ce avantaj era vorba? Despre unul foarte simplu: lipsa experienței de viață. Piesa lui Platon Pardău surprinde un moment dificil din viața loneștilor, o familie de prestigiu politico-administrativ într-un orașel de provincie. Întors acasă, tatăl, Ioan Ionescu, își anunță demisia din postul de director general adjunct al combinatului din localitate, precum și faptul că, înaintea acestei hotărîri, a respins propunerea ca fiul său, Nicolae, să fie promovat șeful secției oțelărie. Ambele gesturi, provocate de o oboseală temporară într-o încordare de o viață, declanșează o furtună de familie, în timpul căreia, personajele își spun adevăruri mai mult sau mai puțin plăcute. Atit noi, cunoscătorii textului, cit și actorii Naționalului bucarestean am citit acest conflict dintr-o perspectivă de oameni maturi, impovărați de experien-

ță de viață. În lumina
 acesteia, am fost siguri că
 un asemenea conflict nu
 poate fi decit scinteia din
 care izbucnește viltăția cri-
 zei ireversibile. Am văzut,
 așadar, în disputa din fami-
 lia loneștilor, acel moment
 decisiv, des frecventat de
 dramaturgie, în care parte-
 nerii, pornind de la o simplă
 discuție, ajung să-și dezvă-
 lue adevăruri grele, ținute
 pînă atunci sub tăcere. De
 aceea am citit piesa lui
 Platon Pardău ca pe o dra-
 mă, fără a observa că ea,
 urmînd unui anume specific
 al creației autorului, se în-
 cheie într-o notă de vioiciu-
 ne inteligentă, prin reveni-
 rea la seninătatea inițială.
 Studenții din Tg. Mureș,
 mult mai tineri, fără o inde-
 lungată experiență a rela-
 țiilor interpersonale, au des-
 cifrat conflictul loneștilor ca
 pe o ceartă trecătoare, in-
 capabilă să destrame unita-
 tea familiei, pentru că mem-
 bria acesteia, dincolo de po-
 sibilele disensiuni, n-au ce-
 și reproșa fundamental. Și era
 firesc să procedeze așa,
 odată ce, la această vîrstă
 tină, n-au un trecut impo-
 vărător, care să aștepte,
 pentru a se revărsa fatal,
 simplul pretext al unei dis-
 pute. Ba mai mult, demni
 reprezentanți ai unei gene-
 rații literar-artistice inclinate
 spre ludic, ei au jucat într-o
 cheie parodică momentele
 tensionante ale piesei. Clipa
 în care Ioan Ionescu începe
 să bea a devenit, în viziunea
 lui Ion Guranda, o subtilă
 ironizare a scenei deja clișeu
 în dramaturgia contemporană,
 în care eroul principal, distrus
 sufletește, code în patima al-
 coolului. În loc să înfioare,
 cum ne-am fi așteptat noi,
 cei atît de gravi și de maturi,
 scena a stîrnit risul. Schimburile
 de cuvinte dintre membrii fa-
 miliei n-au coborît în zona
 întunecată a răbunirilor in-
 delung refulate. Ele au ră-
 mas la nivelul unui dialog
 scăpărător, nu lipsit de far-
 mec, pentru că exprima cea
 capacitate a oamenilor in-
 teligenți de a rămîne supe-

riori chiar și cînd se iau de
 pâr. A rezultat astfel nu nu-
 mai un spectacol alert, de
 mare succes, dar și o nouă
 lectură a textului semnat de
 Platon Pardău. Din perspec-
 tiva ei pot trage învățămîn-
 te nu numai posibili regi-
 zori ai acestei piese, dar
 și dramaturgul însuși. S-a
 observat astfel, mai mult
 decit la citire, caracterul
 eminent inteligent al dra-
 maturgiei lui Platon Par-
 dău, autor inclinat, după
 cum o mărtușește vioiciu-
 nea prozei sale, către o lec-
 tură a vieții mai degrabă
 comică decit dramatică. Cu-
 noscînd manuscrisul ultimei
 piese a lui Platon Pardău,
 Exerciții de curiozitate, o
 excelentă comedie, cu per-
 sonaje de farsă și o replică
 percutantă, aș spune că
 spectacolul studenților de la
 Tîrgu Mureș s-a constituit
 într-o fericită anticipare a
 evoluției dramaturgului Pla-
 ton Pardău.

Nu incupe vorbă că ti-
 nerele noastre actrițe pot fi,
 pe scenă, bune macarașe,
 stenodactilografe și sefe de
 lot, motopompiste și miniștri,
 doctorițe și agenți de circula-
 ție. Cursurile și semina-
 riile de la Institut, urmînd
 talentului confirmat de o
 admitere, își spun hotărîtor
 cuvîntul. Își spune cuvîn-
 tul și dramaturgia noastră
 contemporană, neîntrecută
 în a demonstra că iubirea
 nu-i altceva decit un mod
 de abordare în timpul liber
 a chestiunilor de la serviciu.
 Însă puține dintre tinerele
 noastre actrițe știu să fie
 pe scenă femei pur și sim-
 plu. Să creeze, așadar, acel
 fascinant personaj feminin
 care luminează, în zeci și
 sute de variante, de la Ju-
 lieta la Domnișoara Nasta-
 sia, istoria unei dramaturgii
 universale scrisă de bărbați.
 Acel personaj care să-i facă
 să înțeleagă pe cei din sală
 de ce eroii de pe scenă se
 îndrăgostesc de o femeie și
 nu de — să-i spunem — o
 locomotivă cu abur. Altfel

spus, puține dintre ele știu
 să interpreteze pe cea fe-
 meie despre care Balzac
 susține că are geniul sexu-
 lui ei, posesoarea eternului
 mister feminin, responsabil
 de războiul Troiei și de alte
 dezastre mai mult sau mai
 puțin cîntate de poeți. Aces-
 tor puține actrițe trebuie să
 le-o adăugăm, cred și pe
 Anda Chirpelean, nu peste
 mult timp absolventă a In-
 stitutului de teatru din Tir-
 gu Mureș. În finalul spec-
 tacolului Turandot, montat
 de Victor Ioan Frunză la Tea-
 trul Dramatic din Galați, Ca-
 laf, eroul principal, e dus de
 mină de Turandot către bu-
 tucul călăului. Ei, bărbatul
 trecut prin atitea încercări
 ale vieții, cîștigător al con-
 troversei intelectuale cu
 prințesa, nu schițează acum
 nici o împotrivire, înfrînt de
 farmecul fatal al femeii.
 N-aș fi înțeles nimic din a-
 ceastă scenă dacă n-aș fi
 văzut-o mai înainte, în rolul
 Verei din loneștii, pe studen-
 ta din anul IV, Anda Chir-
 pelean. După ce-o urmă-
 rești pe tinăra Vera, 'ne-
 vasta lui Nicolae și nora
 lui Ioan Ionescu, în candoa-
 rea-i exemplară, aiurindu-i
 pe bărbații familiei cu ges-
 turile sale de inteligență fe-
 minină mobilizată pe loc, a-
 ducînd pe scenă un farmec
 indefinibil, în care se ames-
 tecă tandrețea cu obrăznie-
 cia, gravitatea, cu prostirea
 copilărească, tactul, cu pro-
 vocarea, îngîndurarea medi-
 tativă, cu săritul într-un
 picior, te convingi că fru-
 mosul și viteazul prinț pu-
 tea merge la butuc numai
 și numai din fericirea de a
 fi ținut de mină de o fe-
 meie. Harul Andei Chirpe-
 lean de a fi feminină fără
 efort se cere exploatat la
 maximum, prin roluri adec-
 vate, de către teatrul în
 care va fi repartizată.

Ion CRISTOIU